

Zygmunt Perz

"Der Christ und seine freie Zeit', Ambrosius Karl Ruf, Augsburg 1968 : [recenzja]

Collectanea Theologica 44/1, 236-237

1974

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Pominął więc *Confessio Fidei Orthodoxae* P. Mohyły i jego katechizm. Nie podejmując dyskusji ze stanowiskiem autora, nie pozbawionym w pewnej mierze słuszności, można jednak mieć wątpliwość, czy wskutek tego nie powstała luka w całości badanego zagadnienia. Rola tych pism metropolity kijowskiego i ich wpływ na prawosławie rosyjskie były przecież ogromne.

Hauptmann zajął się katechizmami pięciu autorów. Trzej pierwsi z nich — arcybp Teofan Prokopowicz, metr. Platon (Lewszyn) i metr. Filaret (Drozdow) — to hierarchowie rosyjscy XVIII i XIX w. o wielkim autorytecie i wpływie. Pozostawili oni katechizmy w kilku wersjach — od elementarnego dla dzieci do poważnych wykładów wiary, nawet dla duchowieństwa. Dalszym przedmiotem badań Hauptmanna są: katechizm opracowany przez metr. Antoniego (Chrapowickiego), wydany w 1924 r. w Karłowicach i rosyjskie tłumaczenie czeskiego katechizmu bpa Gorazda (Pawlika).

Książka Hauptmanna zawiera dwa działy: historię powstania katechizmów i analizę ich treści. Pierwsza część podaje także dość obszerne życiorysy i charakterystykę autorów katechizmów na tle epoki i prądów współczesnych. Analizę treści katechizmów autor przeprowadził według ujęcia przez nich pięciu zagadnień: wyznania wiary, sakramentów, dekalogu, Modlitwy Pańskiej i ośmiu błogosławieństw, zwracając przy tym uwagę nie tylko na podobieństwa i różnice zachodzące między poszczególnymi katechizmami, lecz także na wpływy i zależności, które można w nich odnaleźć.

Z czterech indeksów: osób, rzeczowy, miejscowości i cytowanych miejsc Pisma św., niemałe znaczenie posiada drugi. Przy bogactwie informacji i wielkiej ilości szczegółów, co raczej nie sprzyja przejrzystości rozprawy, indeks rzeczowy umożliwi odnalezienie interesującego czytelnika zagadnienia.

Liczne przypisy na końcu książki w większości podają oryginalne rosyjskie brzmienie pojedynczych terminów użytych w katechizmach, co dla zrozumienia ich specyfiki posiada niemałą wagę. Może jednak powstać pytanie, czy dla czytelnika nie byłoby znacznym ułatwieniem umieszczenie ich w nawiasach w tekście. Czy również nie byłoby wskazane, w niektórych przynajmniej szczególnie ważnych sformułowaniach, przytoczyć ich pełne brzmienie w oryginale?

Wielka ilość skrótów, nawet potocznych wyrazów ale często używanych, może zrozumiała ze względów wydawniczych, nie ułatwia czytania, zwłaszcza dla tego, kto pragnie zapoznać się tylko z częścią pracy i nie przyswoił sobie dostatecznie tych skrótów.

W sumie nie ulega wątpliwości, że autor przedstawił monografię rzetelnie przygotowaną. Realistycznie określone granice podjętego problemu pozwoliły mu na gruntowne opracowanie które zaznajamia z dość ważkim odcinkiem nauki prawosławnej. Jest to więc przykład dobrej roboty, która służy poznaniu innych wyznań chrześcijańskich i ożywieniu ruchu ekumenicznego.

Nie można też nie przyznać słuszności Hauptmannowi, który wysuwa sugestię (por. s. 18), by w podejściu do prawosławia rosyjskiego unikać, dość przyjętego a uproszczonego, przeakcentowywania znaczenia wpływów protestanckich lub katolickich. To bowiem często przysłania specyfikę prawosławia. Czy nie byłoby bardziej wskazane zastanawiać się nad otwartością myśli prawosławnej na dorobek chrześcijaństwa zachodniego?

Ks. Jan Pryszynt, Warszawa

Ambrosius Karl RUF, *Der Christ und seine freie Zeit*, Augsburg 1968, Verlag Winfried-Werk, s. 109.

W związku z szybkim postępowaniem technicznym oraz organizacją pracy coraz wyraźniej wyłania się przed współczesną ludzkością, przynajmniej w krajach znacznie uprzemysłowionych, zagadnienie wolnego czasu. Ilość dni i godzin pracy ulega bowiem stopniowemu skracaniu (w wielu krajach już obecnie

pracuje się zasadniczo tylko pięć dni). Sprawa właściwego wykorzystania wolnego czasu z myślą o właściwym rozwoju człowieka nabiera coraz większego znaczenia. Aktualność tego złożonego tematu została dostrzeżona przez redakcję popularnoinformacyjnej serii, pt. *Życie chrześcijańskie dzisiaj*. Poświęcono temu zagadnieniu czwarty tomik serii.

Autor opracowania zajmuje się najpierw sprawą wolnego czasu jako aktualnym problemem. Ukazuje jego źródła i narastanie we współczesnym świecie, na tle rozważań na temat wartości i sensu pracy ludzkiej. Jego zdaniem wolny czas stanowią te chwile, które umożliwiają człowiekowi przeżycie i doświadczenie, kim on właściwie jest, na czym polega sens jego istnienia oraz co stanowi jego wartość i istotę. Wolny czas stanowi więc nie tylko szansę, lecz także zadanie i to zarówno dla jednostki, jak i różnych zespołów oraz instytucji odpowiedzialnych za życie społeczeństwa. Rozważania na ten temat stanowią centralną część publikacji. Znajdujemy tam uwagi na takie tematy, jak: sens wolnego czasu, zagadnienie wypoczynku, wolny czas a zabawa, właściwe wykorzystanie telewizji, filmu, teatru, podróże i turystyka oraz różnego rodzaju kluby i formy życia towarzyskiego. Zamierzeniem autora jest, aby przez odpowiednie korzystanie z wolnych chwil uniknąć z jednej strony poczucia nudy, a z drugiej zwykłego „spędzania” czasu. Wolny czas jego zdaniem nie powinien być „czasem bez celu”, lecz „chwilą wolnego celu” — bez przymusu, który niesie z sobą praca zarobkowa. W tej części opracowania znajdujemy także uwagi na temat wolnego czasu w życiu ludzi starych. Trzecią i ostatnią część tej niewielkiej stosunkowo książeczki wypełniają rozważania na temat chrześcijańskiego etosu wolnego czasu, który przez swoją niecodzienną umożliwa człowiekowi interesujące dostrzeganie i przeżywanie jego poczynań życiowych i w ten sposób odnajdywanie siebie we współczesnym świecie i to z poczuciem sensu swojego istnienia. Jest to poczucie, które wyrasta z przeżyć powiązanych z otaczającym światem oraz tym, co jest „ponad światem”, dzięki obrzędowi religijnym, a szczególnie praktykom kultu w liturgii.

Publikacja porusza więc nie tylko aktualne zagadnienie, lecz także stanowi interesujące opracowanie, pobudzające do myślenia nad tematem, który wyłania się przed nami w drugiej połowie dwudziestego wieku.

Ks. Zygmunt Perz SJ, Warszawa

Freiheit-Schuld-Vergebung. Österreichische Pastoraltagung 28—30. Dezember 1971, wyd. Wilhelm Zauner i Helmut Erhartner, Wien 1972, Herder, s. 128.

W dniach 28—30 grudnia 1971 r. odbyła się w Wiedniu sesja pastoralna na temat „Wolność-wina-przebaczenie”, zorganizowana przez Austriacki Instytut Pastoralny. W ramach obrad referaty wygłosili: psychiatra Walter L. Furrer, *Wina i grzech jako doświadczenie ludzkie*; dogmatyk Winfried Gruber, *Teologia grzechu*; biblista Herbert Leroy, *Drogi nawrócenia według Nowego Testamentu*; moralista Franz Böckle, *Wolność i sumienie*; psycholog Albert Görres, *Wina i jej opanowanie w psychoanalizie*; sakramentolog Franz Nikolasch, *Teologia i praktyka sakramentu pokuty*. Wymienione referaty, po części wraz z dyskusją, jaka się po nich rozwinęła, zostały opublikowane przez Herdera. Publikacja zawiera również tekst dyskusji na temat winy i przebaczenia transmitowanej z okazji tej sesji przez radio i telewizję austriacką, w której wzięli udział wymienieni powyżej prelegenci. Ponadto w publikacji znajdują się teksty nabożeństw biblijnych oraz liturgii pokutnej, które miały miejsce podczas omawianej sesji. W zakończeniu publikacji zamieszczono sugestie odnośnie możliwości wykorzystania i zastosowania wyników sesji w aktualnej praktyce pastoralnej sakramentu pokuty i nabożeństw pokutnych.

Zgodnie z założeniami organizatorów sesji pastoralnej opublikowane materiały umożliwiają czytelnikowi zorientowanie się w aktualnej problematyce